

WIE GELOOFT DIE MENSEN NOG?

Leesexemplaar

WIE GELOOFT DIE MENSEN NOG?

Een eerlijk gesprek met
onze partijvoorzitters

Hannelore Simoens & Walter Damen

P E L C K M A N S

INHOUD

Voorwoord door Kamal Kharmach	7
Inleiding	11
Hoofdstuk 1	
Hoe kon het zo fout gaan?	19
Hoofdstuk 2	
De hoofdrolspelers	55
Bart De Wever	55
Tom Van Grieken	60
Raoul Hedebouw	64
Jeremie Vaneeckhout	66
Sammy Mahdi	68
Tom Ongena	71
Melissa Depraetere	75
Hoofdstuk 3	
Een eerlijk gesprek met partijvoorzitters	81
Zijn politici narcisten?	
En is dat dan een probleem?	82
Heeft een partijvoorzitter te veel macht?	96

Zijn er te veel onbekwame parlementsleden?	113
Is de partijfinanciering gigantisch uit de hand gelopen? En vervalsen sociale media onze democratie?	145
Is politiek een tapijtenmarkt geworden?	163
Moeten verkiezingen anders georganiseerd worden?	172
Moet er een deadline komen op de regeringsvorming?	186
Hoe moet het nu verder met dit land?	193

Interview

Het geval Conner Rousseau	221
---------------------------------	-----

Interview

Het geval Egbert Lachaert	245
---------------------------------	-----

Epiloog	263
----------------------	-----

Dankwoord	275
------------------------	-----

VOORWOORD

door Kamal Kharmach,
stand-upcomedian die de politiek
graag op de korrel neemt

Samenvatting van het voorwoord voor mensen met weinig tijd:

Het is een tof en interessant boek, met als enige garantie dat je aan het eind van dit boek net zo verward bent als in het begin, maar dan met een glimlach op je gezicht.

Uitgebreid voorwoord voor mensen met veel tijd:

Wablieft? Hannelore en Walter? Een strafpleiter en een politiek journaliste die hun krachten bundelen? Dat is alsof Raoul Hedebouw en Tom Van Grieken besluiten elke zondag samen te gaan springtouwen.

En toch. Terwijl Walter zijn dagen vult met het verdedigen van mensen die je liever niet onverwacht op de familiebarbecue ziet, en Hannelore politici met vragen achtervolgt waarop ze telkens drie nieuwe vragen als antwoord krijgt, hebben ze tussendoor ook samen een boek geschreven.

Het is uiteindelijk een verfrissende kijk op de politieke

malaise gebleken. Geen standaard politiek verslag, nee, die twee zijn de *Bonnie and Clyde* van de politieke literatuur. Zonder de bankovervallen maar mét het betere inbreekwerk in de politiek. En het resultaat is als een pretpark met achtbanen die de hele tijd van links naar rechts, en van rechts naar links vliegen.

Dit boek neemt ons mee op een reis door een land waar de belastingen sneller stijgen dan de bloeddruk van Bart De Wever voor zijn dieet, en waarin elk hoofdstuk van het boek voelt als een aflevering van *F.C. De Kampioenen*: veel kleurrijke figuren en heel veel misverstanden, maar wel eerlijk.

Gelukkig dat die twee ons rondleiden in die speciale wereld. Want dat de politieke arena wat uitleg vereist is zeker. Verdwalen is makkelijker dan een politicus vinden die al eens een 'leugentje om bestwil' heeft verteld. Het is een circus waarin de mensen die beloven bruggen te bouwen, uiteindelijk een persconferentie geven naast hogere muren. En waarin elke nieuwe wet klinkt als een aflevering van *Temptation Island* – je weet dat het slecht gaat aflopen, maar je bent stiekem vooral benieuwd hoe.

Ons systeem kan je slechtgezind maken, maar vrees niet, Hannelore en Walter nemen ons bij de hand (figuurlijk, want social distancing, weet je nog) en leiden ons door dit doolhof van de Belgische politiek. Laat me duidelijk zijn: dit boek is geen droge kost, want Walter en Hannelore zijn het ook vaak genoeg oneens. En dat is het mooie van democratie, toch?

Maar *Wie gelooft die mensen nog?* is meer dan alleen kritiek. Het is een zoektocht naar oplossingen, een pleidooi voor een politiek die weer in dienst staat van het volk. Het is alsof je probeert een IKEA-kast in elkaar te zetten zonder handlei-

VOORWOORD

ding: frustrerend, ja, maar o zo bevredigend als het uiteindelijk lukt. En de opgelopen schade bedekken we wel met de mantel der liefde.

Dus leun achterover, pak een biertje (of twee, ik oordeel niet) en bereid je voor op een rit. Misschien leren we iets van dit boek, of misschien lachen we gewoon om de absurditeit van dit alles. Hoe dan ook, het is een win-win. Want als we niet kunnen lachen om onszelf en de mensen die we kiezen om ons te leiden, wat kunnen we dan wel? Zeker in tijden zoals deze.

INLEIDING

Laat ons beginnen met uit te leggen wie wij zijn, en vooral, waarom precies wij dit boek samen schrijven. Het is een beetje vreemd, dat beseffen we. Wat moet die grijze strafpleiter met die politiek journaliste van VTM?

Hannelore: Het begon allemaal in een groot kasteel net over de Nederlandse grens, waar we een week lang werden opgesloten, zonder connectie met de buitenwereld, samen met achttien bekende Vlamingen. Dan moet je wel beginnen te praten met elkaar. En dus begint Walter te vertellen, over hoe hij dagelijks moordenaars, verkrachters en drugsdealers verdedigt. En ik over mijn ervaringen en interviews met politici in de Wetstraat. Meteen kwam daar reactie van de anderen op: ‘Waar zijn die politici toch mee bezig?’, ‘Wie gelooft die mensen nog?’, gevolgd door: ‘Het zijn allemaal slechteriken, boeven, verraders!’ Waarop Walter – hij kan het niet laten – de politici begint te verdedigen: ‘Ik heb net een doctoraat geschreven over veiligheid in onze maatschappij, en daarvoor alle partijvoorzitters geïnterviewd, en ze vielen als mens eigenlijk best wel mee.’ Tegelijkertijd was hij teleurgesteld in hun gebrek aan ideeën en visie. Ik kon hem na uren praten en discussiëren alleen maar gelijk geven. Een goede advocaat, die Walter Damen (al waren we het deze keer wel al vanaf

minuut 1 eens). En zo ging het nog de hele week verder. En maar praten over politiek en de samenleving. En boeken, want Walter had er intussen al een stuk of twaalf op zijn naam en had al lang het idee om ook iets politieks te schrijven. Hij kent de wet uit het hoofd, maar niet de wetgevers. Ik ken de wetgevers, maar niet de wet. En zo geschiedde.

Ik ben opgegroeid aan de rand van Gent. De straat had de naam het Gootje, nog altijd trouwens, en ja, dat is zonder straat, gewoon 'Gootje'. Mijn mama is apothekeres, een sterke vrouw die altijd voor ons klaarstaat. Mijn vader is burgerlijk ingenieur, buitengewoon slim en telkens vol ambitie en ideeën. Dat bracht hem ook naar de gemeentepolitiek. Eerst de CVP, dan de VLD, dan een lokale lijst, dan de N-VA. Maar vandaag stemt mijn vader op Vlaams Belang. Dus ja, ik was als kind al wat politiek gediscussieer gewend. En ik beseftte al gauw ook dat de tegenslagen en moeilijkheden die je meemaakt, je politieke voorkeur beïnvloeden. Je zult mij dan ook nooit horen zeggen dat wie extreem stemt *deplorable* is. Ik begrijp heel goed wie de vaders, dochters, grootmoeders en nonkels achter de statistiek '27 procent Vlaams Belang' zijn. Ik begrijp waarom zij op die partij en die bepaalde politicus stemmen. Maar wat ik nog altijd niet goed begrijp, is wat de andere politici daarna met die stem doen. Merken ze dan niet dat heel wat mensen in de problemen komen? Dat elke renovatieverplichting, lage-emissiezone en nieuwe belasting tot onmiddellijke stress leidt? Hoe gaan we ooit dat nieuwe dak betalen, laat staan zonnepanelen of peperdure warmtepompen? Of die nieuwe elektrische auto als onze oude Ford stuk gaat? En neen, een premie van 5.000 euro helpt niet, want waar halen we ooit die andere 35.000 euro dan vandaan?

Ik weet het ook niet meer. Die extreme partijen brengen ons wellicht nog verder van huis, maar tegelijk zie ik dat de gevestigde orde zonder die partijen gewoon doormarcheert. Zo lopen ze de uiterste partijen achterna. En vernietigen ze daarmee veel van wat er op die weg stond.

Niet dat ik ooit politica zou willen worden, neen, daarvoor geef ik te veel om de waarheid. Politiek journalist dus. Ik bevrraag politici in de hoop dat zij beter zouden worden. Ik stel lastige vragen om in het machtsspel te blijven streven naar eerlijke politiek. Naar politiek die het algemeen belang van de bevolking voor ogen houdt, en niet die van zichzelf. Want ja, ook ik stel mij de vraag of het nog wel zin heeft om mijn stem uit te brengen. Dienen verkiezingen nog wel om de wil van de burgers duidelijk te maken, of eerder om de macht van de politici te legitimeren?

Ik ben nog een jonkie in de Wetstraat, maar wat ik na die vijf jaar wel al weet: veel politici bedoelen het echt wel goed, stappen er met de juiste bedoelingen in, en doen ook echt wel hun best. Maar ergens gaandeweg verliezen ze waarvoor ze ooit in de politiek zijn gestapt: hoop om iets te veranderen, een vaste wil om de wereld beter te maken, of op zijn minst een aantal mensen vooruit te helpen. Ze lopen tegen muren aan die politici zelf, vaak hun voorgangers, hebben gebouwd.

Net daarom spreken we met de huidige én voormalige Vlaamse partijvoorzitters. En die schetsen een onthutsend beeld. 'We zitten met bange, zwakke leiders', 'Het is een tapijtenmarkt' en 'De meeste parlamentsleden kunnen het echt niet aan.' Dus ja, soms moest ik zelfs eens slikken. Omdat ze met hun uitspraken mijn donkerste vermoedens niet relativerden, maar net bekrachtigden. Maar tegelijk is er ook een

duidelijke wil om de politiek opnieuw uit te vinden. Walter en ik bespreken tot slot hoe wij er nu naar kijken, elk vanuit ons eigen perspectief. Hoe moet het nu verder? Valt het nog te redden? En kun je daar als kiezer nog iets aan doen? *Heads-up*: we zijn het onderweg vaak niet met elkaar eens. Maar komen uiteindelijk wel tot dezelfde conclusies.'

Walter: Ik was van kind af aan al gefascineerd door politiek. Meer nog, ik heb ze in mijn jonge jaren ook een tijd actief bedreven. Op mijn achttiende wou ik mij politiek engageren. Ik vond dat ik niet aan de zijlijn mocht blijven staan, dus ik bekeek welke partijprogramma's ik het meest interessant vond. Niet evident toen, want het internet bestond nog niet. Na mijn zoektocht weerhield ik twee partijen: de toenmalige PVV (nu Open VLD) en de CVP (nu CD&V) waren de 'kanshebbers'. Uiteindelijk schreef enkel de CVP mij terug en die partij werd het dan.

Ik werd vrij snel CVP-jongerenvoorzitter in Deurne, dan voorzitter en vervolgens acht jaar ondervoorzitter van Groot-Antwerpen. Uiteindelijk werd ik fractieleider in de districtsraad van Deurne om daarna de lijsttrekker te worden. Ik heb toen het geluk gehad om een stuk te kunnen proeven van een bescheiden politieke macht maar vooral om het politieke gebeuren te kunnen observeren. Ik ondervond de leuke kanten van het politiek actief zijn, de vergaderingen aan de toeg en de voldoening die het gaf om soms echt iets te kunnen veranderen. Evengoed was er toen ook al een keerzijde, de achterklap en dwarsdoenerij die je vandaag ook nog tegenkomt.

Toen ik pas begon, wist ik nog welke minister voor welk domein bevoegd was en kende ik de parlementariërs nog bij

naam. Naarmate de tijd verstreek daalde de interesse en uiteindelijk kende ik de namen van de ministers in de federale regering zelfs niet meer. Laat staan die in de Vlaamse, en helemaal geen meer in de Waalse of Brusselse. De donkere kant van het politieke bedrijf werd steeds meer zichtbaar, en uiteindelijk besloot ik om afscheid te nemen van de politiek en voluit voor de advocatuur te gaan.

Die ervaringen, ook al zijn ze van een tijd geleden, zetten me mee aan tot het schrijven van dit boek. Omdat ik het mooie en het aangename van de politiek heb mogen ervaren, maar ook de minder mooie kant. Ik hoop nog steeds dat het goede het slechte overwint, maar ook in het geval van de politiek is dat een collectieve verantwoordelijkheid.

Ik zit op een heel ander punt in mijn leven dan Hannelore, ben twintig jaar ouder, heb andere ervaringen en maak me zorgen over heel andere dingen. Hoe kan ik genoeg nalaten aan mijn kinderen? Hoe zorg ik dat ze in een maatschappij opgroeien die veilig is? Hoe kan ik zorgen voor een goed pensioen? Net daarom vond ik het zo interessant om met haar te spreken over wat politiek vandaag moet zijn.

Zelf schrijf ik naast mijn job als strafpleiter nog een doctoraat in natuurrecht. Natuurrecht is eigenlijk geen echt juridisch recht. Het is wel ons rechtvaardigheidsgevoel, iets dat we van nature hebben. Weten wat het goede doen is, en wanneer je in de fout gaat. Dat gevoel is de basis waarop onze huidige rechten en wetten zijn gemaakt. Vanuit dat natuurrecht is het dus logisch dat we mensen hebben die ons als groep vertegenwoordigen. Anders ontstaat er immers besluiteloosheid met als gevolg chaos, want beslissingen kunnen nooit genomen worden als je altijd het hele volk moet bijeen-

roepen, laat staan dat de bevolking gezamenlijk al tot een besluit zou kunnen komen. Politici worden net daarvoor verkozen door de bevolking, om hen te vertegenwoordigen en het beste te doen voor alle mensen die ze vertegenwoordigen. Hun beslissingen moeten het algemeen belang dienen. Dat is het basisidee van politiek. Gewoon het goede doen voor een groep mensen die je het vertrouwen schonken. Zo simpel is het.

Natuurrecht kent zijn oorsprong in een conflict bij de oude Grieken, tussen de inwoners van Kreta en die van Athene. De Atheners vonden dat ze Kreta mochten binnenvallen, omdat ze toch met meer waren en dus machtiger waren. Het recht van de sterkste dus. De Krenzers vonden dat uiteraard niet en begonnen te argumenteren: als de Atheners zo dachten, zou het voor hen ook geen probleem zijn dat de Perzen hen overnamen, omdat die met nog meer waren. Daaruit is het natuurrecht ontstaan. De Atheners hebben erkend dat het recht van de sterkste aan banden gelegd moet worden. Want anders kom je in een maatschappij waar geen rechtvaardigheid is. Natuurrecht dient dus een maatschappelijke orde, waardoor de mensen vrij zijn en beschermd worden tegen de willekeur van de meerderheid/de sterksten. Gaandeweg werd duidelijk dat mensen volksvertegenwoordigers nodig hadden, die maar één ding moesten doen: het beste voor het volk doen, en niet voor zichzelf.

De titel van dit boek is niet lukraak gekozen. ‘Wie gelooft die mensen nog?’ is ondertussen bijna een retorische vraag geworden – zeker als het over politici gaat.

En toch. Wij zouden hen graag willen geloven. Dat ze met de beste intenties de belangen van ons, burgers, blijven verdedigen. En in deze politieke chaos naar oplossingen blijven zoeken. We wilden een constructief boek over politiek maken. Dat was het opzet. Daarom hebben we de Vlaamse partijvoorzitters geïnterviewd, vaak uitgebreid, tijdens een diner (op onze kosten, jawel), soms tussen hun vele vergaderingen door, maar steeds met heel veel enthousiasme. Waarom gingen ze in de politiek? Wat kan er volgens hen beter? En hoe willen zij werken aan een betere politiek? Maar alleen al tijdens het schrijven van dit boek stapten twee partijvoorzitters op. De ene, Egbert Lachaert, omdat hij zich als liberale voorzitter niet meer kon vinden in de beslissingen van de Vivaldi-regering, nochtans geleid door een liberaal en goede vriend van hem. De andere, Conner Rousseau, omdat hij als socialist racistische en seksistische uitspraken deed. Met andere woorden, twee partijvoorzitters, de ene die niet meer gelooft in zijn eigen regering en premier, de andere die niet meer gelooft in zichzelf als voorzitter. Het zegt wel wat. Hoe kon het zo fout gaan met de politiek en de politici in dit land?

Om die vraag te beantwoorden, stapten we eerst naar de voormalige partijvoorzitters: nu ze uit de ratrace als voorzitter zijn gestapt, hoe kijken zij ernaar? Waar vonden zij dat het is misgelopen? Ligt het misschien aan hen? Wat kan er volgens hen beter? Het waren stuk voor stuk boeiende gesprekken met mensen die echt wel mensen waren. Maar we

WIE GELOOFT DIE MENSEN NOG?

stellen vast dat ze nog veel genadelozer zijn voor de politiek van vandaag dan wijzelf initieel waren. Opnieuw, het zegt wel wat.

HOOFDSTUK 1

HOE KON HET ZO FOUT GAAN?

We begonnen bij Joachim Coens voor CD&V (van eind 2019 tot de zomer van 2022 voorzitter geweest) in het mooie Damme. Nadien Meyrem Almaci voor Groen (2014-2022), Gerolf Annemans voor Vlaams Belang (2012-2014), John Crombez voor Vooruit (toen sp.a, 2015-2019), Gwendolyn Rutten (2012-2020) en Valerie Van Peel voor de N-VA. Die laatste in haar hoedanigheid als voormalig ondervoorzitter, want Bart De Wever is nu eenmaal al 20 jaar lang voorzitter van de partij. Sommigen, zoals John Crombez, zijn helemaal van het politieke toneel verdwenen. Of zijn, zoals Valerie Van Peel, van plan dat te doen na de verkiezingen. Vaak diep teleurgesteld door het politieke spel. Anderen, zoals Gwendolyn Rutten, zijn dan weer helemaal terug. En mocht u zich afvragen: waarom alleen voorzitters? Waarom geen ministers of premiers? Wel, omdat partijvoorzitters nu eenmaal de machtigste mensen zijn in ons politieke landschap. Maar daar komen we later nog op terug. In wat volgt bespreken we de tien grootste uitdagingen waar onze politiek vandaag voor staat, volgens de oud-partijvoorzitters.

Probleem 1: Politiek is een tapijtenmarkt geworden

Er is echt veel goede wil onder de politici, maar ze krijgen het zeer moeilijk. Je ziet de mensen die binnenkomen veranderen, verharden. Mijn ervaring is dat het overgrote deel van politici in de Wetstraat echt wel met een ideaal voor ogen aan politiek doet. Maar het is moeilijk om vol te houden en zich niet te laten meeslepen in de ruzies van elke dag.

— **Gwendolyn Rutten**

Wij Vlamingen dachten dat we het doorhadden. Wij zijn de good guys. We zijn immers het gezond verstand, de mensenrechten, de democratie. Ons spaarboekje is vergeleken met andere landen goed gevuld. Onze koopkracht goed beschermd. Onze levensstandaard ligt hoog. En toch zijn de meesten onder ons niet te spreken over de politiek in ons land.

Corona heeft zeker meegespeeld. Onze vrijheden werden beperkt, grenzen gesloten, zelfs in eigen land konden we alleen nog maar essentiële verplaatsingen maken. We mochten niet op bankjes zitten, jongeren die samenkwamen, vlogen in de cel en zelfs thuis mochten we maar één iemand knuffelen. De cultuursector moest op slot, maar de horeca mocht wel open. Het klinkt nu allemaal absurd en verre van logisch, maar het was zo. Op een bepaald moment werd het zelfs viroloog Marius Gilbert te veel, zo zei hij op de radio: 'Ik ben emotioneel omdat ik denk dat mensen niet beseffen welke

politieke koehandel er op het Overlegcomité plaatsvindt.’ In-tussen stierven ouderen eenzaam en alleen, en kampten in de nasleep nog nooit zoveel jongeren met mentale problemen.

Corona, energie, inflatie... dat gaat ons allemaal aan. Als je dan op zulke momenten niet met de ministers samen aan tafel kunt zitten, hoever ben je dan afgeleden? Over 90 procent is iedereen het eens. Laat de achterdocht varen. Er is daarna nog tijd genoeg om weer de verschillen tussen partijen naar boven te spitten. — **Valerie Van Peel**

Ik heb in het begin nog debatten meegemaakt in het parlement, waar echt ten gronde werd gedebatteerd, vooral over ethische kwesties zoals abortus. Maar nu is daarover een tapijtenmarkt bezig. ‘Als wij een week van abortus opgeven, kan euthanasie dan bij meer mensen?’ Ik heb plaatsvervangende schaamte als ik daaraan denk, hoe het eraan toegaat in zaken over leven en dood. — **Valerie Van Peel**

Het feit dat men er in dit land niet in slaagt om een gezamenlijk energiebeleid te voeren, de ruzie tussen Tine Vanderstraeten en Zuhair Demir over kerncentrales, dat vind ik hallucinant. Terwijl de mensen zullen moeten betalen.
— **Joachim Coens**

Hannelore: Maar het begon voor mijn generatie eigenlijk al veel vroeger. In 2008 breekt de financiële crisis uit. Ik ben dan net achttien, ambitieus en zie veel zekerheden in elkaar

storten. Banken moesten gered worden met tientallen miljarden aan belastinggeld. Andere bedrijven gingen overkop. De huizenmarkt stortte in elkaar. Veel vrienden met hoge diploma's moesten jarenlang solliciteren en intussen de ene na de andere rotjob doen. Maar de verantwoordelijken werken in veel gevallen nog altijd in de financiële wereld, strijken elke maand tienduizenden euro's op. Intussen moest ik de hele tijd horen: jouw generatie zal de eerste zijn die het slechter heeft dan de vorige.

Ik zou aan een ministerie van de toekomstige generaties elke beslissing willen voorleggen en toetsen aan haar toekomstbestendigheid. Het zou samengesteld zijn uit burgers en beoordelen wat elke politieke beslissing betekent voor hun achterkleinkinderen. Welke wereld erven onze kinderen?

— **Meyrem Almaci**

Probleem 2: Politiek vanuit een ivoren toren

Niet lang erna moest alles plots 'groter'. Het gezellige bedrijf waar je werkt wordt overgenomen door een multinational. Of het wijkschooltje dat nu deel uitmaakt van een hele schoolgemeenschap, net zoals het lokale ziekenhuis en je wijkpolitiekantoor. Zelfs gemeentes moeten groter en fuse-ren. Het moet, 'want het geld is op', horen we dan. Het wordt allemaal buiten ons om besloten en doorgevoerd, want TINA,

there is no alternative, ‘er is geen alternatief’. Maar groter wil zeggen dat er meer regels nodig zijn, want hoe controleer je het anders nog? Dat wil ook zeggen: meer bureaucratie en meer paperassen. De macht verschuift zo van de mensen in het veld naar de managers die over de regels gaan. En stilaan wordt alles zo groot dat die managers met meer zijn dan de mensen op het veld. Ze halen al hun kennis uit dure workshops en cursussen, maar hebben geen idee meer hoe het er in de praktijk aan toegaat. Ze adviseren en helpen niet meer, maar controleren enkel nog of hun regels gevolgd worden. Lukt dat niet – wat de reden ook mag zijn, een faillissement, een scheiding of brute pech – dan volgt een boete. Want ze gaan er gemakkelijks halve maar van uit dat iedereen van slechte wil is. Dat zijn de regels.

Doe eerst verschillende jaren politieke ervaring op in het veld en kom dan naar het Parlement. Dan kun je zeggen: ‘Dat moet zo en dat moet anders.’ — **Meyrem Almaci**

Tegelijkertijd weten we ook niet meer waar we terecht kunnen als we een probleem hebben. Het wordt té groot. Had je vroeger om het even welk probleem, dan sprak je daar een lokale politicus over aan en ‘die zou het in Brussel weleens voorleggen en oplossen’. De traditionele partijen hadden hun zuilen met hun cultuurhuizen, hun ziekenfondsen, hun kinderkampen, hun scholen, hun kranten... Er was een heel direct contact tussen de partij en de kiezer. Maar in de jaren negentig verdwenen de zuilen.

Verzuiling was goed. De rechterzijde heeft die samen met het dienstbetoon kapotgemaakt en wij lieten dat gebeuren. Dat vond ik onbegrijpelijk. — **John Crombez**

Er was ook de postbode die nog een praatje sloeg, en desnoods twee keer aanbelde, voor het geval er iets mis zou zijn. Vandaag moet die zijn ronde zo snel mogelijk afwerken, opgejaagd door trackers die zijn snelheid bijhouden, tijd voor een praatje is er niet meer. Hetzelfde verhaal met je wijkagent die steeds vaker vervangen wordt door een camera. Reken daar nog eens bij dat loketten in het postkantoor, het politiekantoor of zelfs bij de gemeente minder toegankelijk worden. Dat hun dienstverlening steeds vaker digitaal verloopt, zonder dat je iemand aan de lijn krijgt. De kans is groot dat je er al meer dan eens gefrustreerd over was.

Zo werd de politiek echt iets van heel ver weg, van een ivoren toren in Brussel, onbereikbaar voor de gewone burger. Heb je nu een probleem, dan kun je in het beste geval naar een nummer bellen, dat je negen keer op de tien toch weer doorverwijst, want niemand is nog verantwoordelijk en niemand heeft nog het overzicht (zo goed doen die geweldig slimme vergadelaars hun werk dus ook niet). In het slechtste geval kom je bij een chatbot terecht, een robot dus. Maar mensen die het moeilijk hebben, vragen net een beetje empathie. Iemand die luistert. Anders raken ze gefrustreerd over de hele politiek, ongeacht wie er aan de macht is. Weten zij nog veel wie dat is, van welke partij, en of dat nu lokaal, regionaal, federaal of Europees beslist wordt. En het kan ze

ook niet schelen, want het resultaat is voor hen toch hetzelfde.

Ergens onderweg is het solidariteitsgevoel dan ook verdwenen. Want als alles groter moet, lost de gemeenschap waartoe je behoort op. We zijn nu individualisten en – erger nog – elkaars concurrenten! En dat allemaal onder het mom van efficiëntie. Of hoe de centrumpartijen het land zelf hebben uitgehouden. En zich nu verbaasd afvragen waar die populariteit van Vlaams Belang toch vandaan komt.

En het ergste van alles? We hebben er als burgers helemaal niets, geen jota, over te zeggen gehad.

Probleem 3: De narcisten hebben het voor het zeggen

Wie dan wel iets te zeggen hebben in dit land? Bij uitstek de partijvoorzitters. Maar de één beschrijft de huidige generatie als narcistisch, de ander als egocentrisch. En het zijn opvallend genoeg niet de voorzitters van de uiterste partijen, maar die van het midden die zo omschreven worden. Misschien mag dat ook niet verwonderen. Een narcist heeft graag de macht. In die zin is het normaal dat er bovenproportioneel veel narcisten in de toppolitiek werken. Maar of dat het beste is voor het land, is nog een andere vraag.

WIE GELOOFT DIE MENSEN NOG?

De meerderheid van de politici begint met goede intenties. Een minderheid houdt dat vol. De middenmoot zit te vechten met zichzelf. Wie vooral overblijven in de malle-molen, dat zijn diegenen met narcistische kenmerken.

— **Valerie Van Peel**

Kun je nog over een echte democratie spreken als een klein aantal mensen de beslissingen neemt in dit land? En dan zitten daar nog een paar narcisten tussen zitten die enkel in functie van hun eigen belang denken. — **Valerie Van Peel**

Er komt een nieuwe generatie politici in beeld. Zij worden nog meer gekenmerkt door die profileringsdrang. Het spel wordt verschrikkelijk hard gespeeld, zodat de relatie tussen sommigen volledig wordt afgebroken. Egocentrisme is zeer aanwezig. Men is bezig met zichzelf, met de eigen carrière. Een probleem met de samenleving oplossen? Nee, dat houdt hen niet bezig. Maar wel: hoe kan ik zelf beter scoren, beter overleven, er voordeel uit halen. — **Joachim Coens**

Vroeger had je goede contacten met verschillende politici, ook over de grenzen van de partijen. De brutale en agressieve sfeer, denigrerend doen tegen elkaar, dat is uit de VS overgewaaid. De nieuwe dynamiek? Het is altijd de schuld van een ander en je mag zo degoutant doen als je wil. Er is geen fatsoen meer. Ik noem dat 'machtsbullebakkerij'.

— **Meyrem Almaci**

Hannelore: Het moet een van de meest tekenende politieke beelden van 2023 zijn: alle partijvoorzitters die op het VOKA-debat in september op de rode knop duwen, wanneer ik vraag of ze Vivaldi-II zien zitten. Zélf s de partij van de premier drukt nee. De Vivaldi-regering deed het niet eens zo slecht: ze heeft grote crisissen bezworen en enkele (weliswaar beperkte) hervormingen afgeklopt. Maar het geruzie heeft veel kapotgemaakt. Elk regeerakkoord bleek te eindigen in een compromis dat elke partij teleurstelde, omdat de ene de andere niets gunde. En na elk regeerakkoord had je wel een partijvoorzitter die iets publiekelijk afschoot om zich tegen zijn coalitiepartners af te zetten. En zo komen we tot het beeld waarbij uiteindelijk iedereen de regering afschiet en op een rode knop duwt. Partijvoorzitters creëren dus zelf het beeld van een falende regering.

Nu zitten alle partijen behalve de extremen in de hoek van de verliezers. Allemaal! Dan zijn ze allemaal aan de slag gegaan om een nieuwe voorzitter te kiezen. Ze bleven in de eerste plaats met zichzelf bezig. Maar daarmee halen ze ook zichzelf onderuit. Ze zeggen: we zijn niet goed bezig. Terwijl ik het omgekeerde gedaan had. — **Gwendolyn Rutten**

Walter: Partijvoorzitters zijn de machtigste politici van ons land. Ze beslissen over de plaatsen op de kieslijsten en dus wie in het parlement terechtkomt. Zij bepalen wat parlementsleden al dan niet mogen stemmen. Het zijn ook de voorzitters die de regering vormen, met als ultieme doel: hun partij

in de regering loodsen. Het parlement, en dus de kiezers, hebben na de verkiezingen niets te zeggen. De partijvoorzitters onderhandelen het regeerakkoord en bepalen wie minister wordt. Parlementsleden voeren nadien vooral een show op. Een sterke partijvoorzitter heeft het parlement én de regering dus onder zijn controle. Niet slecht voor een mandaat dat niet eens democratisch verkregen is – alleen de leden van de partij beslissen wie er voorzitter wordt. Soms gebeurt zelfs dat niet, en wijst de partijtop zelf iemand aan, zoals bij Open VLD na het ontslag van Egbert Lachaert. En er zijn zelfs partijvoorzitters die bij de algemene verkiezingen niet eens verkozen zijn geraakt (Georges-Louis Bouchez).

De voorzitter moet omgaan met drie fractieleiders en dat gaat niet. Daarom hebben niet de fractieleiders, maar wel de voorzitters zoveel macht. Het is de logica van ons complex land. Het Nederlands model is veel logischer. Maar dat kan bij ons niet, want er is geen één België. Er zijn bij ons immers geen nationale partijen. Daar zit een dubbel spel op en nee, dat is niet gezond. — **Valerie Van Peel**

De politieke macht moet liggen in de politieke arena, bij de regering en het parlement, met vraag en antwoord ter verantwoording. En dat kan een partijvoorzitter niet. Hij kan daarin heel snel over de schreef gaan. Dat heb ik zelf gemerkt. Want er is geen tegenmacht. — **Gwendolyn Rutten**
